

Alkoholmonopolet

Publicerad 20.12.2005. Uppdaterad 24.9.2009

I många länder försöker man främja befolkningens sociala välbefinnande och förebygga alkoholrelaterade sociala problem, hälsoproblem och ekonomiska problem genom att begränsa tillgången till alkohol. Statsmonopol för produktion och handel med alkohol har varit en väsentlig del av det nordiska alkoholsystemet. I samband med EU-integrationen har ensamrätten till produktion, export och partiförsäljning av alkoholdrycker slopats. Bara monopolet på detaljhandel för alkoholdrycker finns kvar. Avsikten är att få ned alkoholskadorna genom att begränsa möjligheterna till verksamhet som tjänar privata vinstintressen.

Monopol på detaljhandel med alkoholdrycker och höga alkoholskatter garanterar att intäkterna från alkoholförsäljningen ger samhället så stora inkomster i retur som möjligt. I ett välfärdssamhälle står samhället även till stor del för kostnaderna för att avhjälpa alkoholskadorna. Dessutom finansierar staten alkoholforskning och ger konsumentupplysning om nackdelarna med alkohol.

Statsmonopolet för detaljhandel med alkoholdrycker begränsar tillgången till alkohol rättvist då produkterna säljs till samma pris i hela landet. Det har också resulterat i att alkoholkonsumenterna både har erbjudits varor av hög kvalitet och ett brett sortiment.

De nordiska länderna är inte ensamma om att ty sig till statsmonopol som alkoholpolitiskt verktyg. Samma praxis gäller även i många delstater i Kanada och USA.

EES-fördraget och Romfördraget som ligger till grund för EU ställer sig kritiskt till kommersiella monopol. De förutsätter dock inte att detaljhandelsmonopolen för alkoholdrycker slopas, utan endast att de anpassas sig, vilket EG-domstolens beslut i det så kallade Franzén-fallet visade. Det väsentliga i den här anpassningen är krav på fullständig likvärdighet och transparens vid köp, beskattning, prissättning och handel med alkoholdrycker oberoende av produktens ursprungsland.

Esa Österberg
specialforskare, THL

link

Källa till webbadress: <https://paihdelinkki.fi/sv/databank/informationssnuttar/missbruk-i-samhallet/alkoholmonopolet>